Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
DEAN SPIELMANN
1 päivänä elokuuta 2025 [1]

Asia C-481/24

E. sp.j.
vastaan
C. sp. z o.o.

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola))

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2011/7/EU – Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen – Soveltamisala – 3 artiklan 1 kohta ja 3 kohdan a alakohta – 6 artiklan 1 ja 2 kohta – Kansallinen oikeussääntö, jonka perusteella saatavat voidaan kuitata taannehtivin vaikutuksin

Johdanto

1. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola) tiedustelee tällä ennakkoratkaisupyynnöllä kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta annetun direktiivin 2011/7/EU [2] 3 artiklan 1 kohdan ja 3 kohdan a alakohdan sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.

2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tarkemmin sanoen unionin tuomioistuinta antamaan tulevassa tuomiossaan ratkaisun siitä, sopiiko Puolan lainsäädännössä saatavien kuittaukselle annettu taannehtiva vaikutus yhteen direktiivin 2011/7 kanssa. Tämä kysymys antaa unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden täsmentää merkittävällä tavalla tämän direktiivin soveltamisalaa, ja kysymys on erityisen herkkä sen vuoksi, että taannehtivin vaikutuksin suoritettava kuittaus on kiinteä osa useiden unionin jäsenvaltioiden oikeudellista perinnettä.

[1] Alkuperäinen kieli: ranska.

[2] 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2011, L 48, s. 1). Tällä direktiivillä on kumottu ja korvattu 16.3.2013 lukien kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/35/EY (EUVL 2000, L 200, s. 35).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3. Direktiivin 2011/7 1 artiklan, jonka otsikkona on ”Kohde ja soveltamisala”, sanamuoto on seuraava:

”1. Tämän direktiivin tavoitteena on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja edistää näin yritysten – – kilpailukykyä.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin kaupallisista toimista korvauksena suoritettaviin maksuihin.

– –”

4. Direktiivin 2011/7 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon yritysten välisissä kaupallisissa toimissa ilman, että maksumuistutus on tarpeen, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa; ja

b) velkoja ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä.

– –

3. Kun 1 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät, jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että

a) velkojalla on oikeus viivästyskorkoon sopimuksessa määrättyä maksupäivää tai siinä määrätyn maksuajan päättymistä seuraavasta päivästä lukien;

– –”

5. Kyseisen direktiivin 6 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viivästyskoron tullessa kaupallisissa toimissa maksettavaksi 3 – – artiklan mukaisesti velkojalla on oikeus saada velalliselta vähintään kiinteä 40 euron summa.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettu kiinteä summa on maksettava, ilman että maksumuistutus on tarpeen, korvauksena velkojan omista perintäkuluista.

– –”

Puolan oikeus

Siviilikoodeksi

6. Siviilikoodeksista annettu laki (ustawa – Kodeks cywilny; Dz. U. 2023, järjestysnumero 1610, sellaisena kuin se on muutettuna) (jäljempänä siviilikoodeksi) on annettu 23.4.1964, ja sen 498 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kun kaksi henkilöä on samanaikaisesti toistensa velallisia ja velkojia, voi kumpikin heistä kuitata saatavansa toisen osapuolen saatavaa vastaan, jos molempien saatavien kohteena on raha tai samanlaatuinen tavara, joka on yksilöity vain lajiltaan, ja molemmat saatavat ovat erääntyneitä ja niitä koskeva vaatimus voidaan esittää tuomioistuimessa tai muussa valtion viranomaisessa.

2. Kuittauksen seurauksena molemmat saatavat lakkaavat pienemmän saatavan määrään asti.”

7. Siviilikoodeksin 499 §:n sanamuoto on seuraava:

”Kuittaus suoritetaan toiselle osapuolelle annettavalla ilmoituksella. Ilmoitus on voimassa taannehtivasti siitä hetkestä lähtien, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi.”

Liiallisista maksuviivästyksistä annettu laki

8. Puolan viranomaiset ovat saattaneet direktiivin 2011/7 osaksi kansallista oikeusjärjestystä kaupallisten toimien liiallisten maksuviivästysten torjumisesta 8.3.2013 annetulla lailla (ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych; Dz. U. 2023, järjestysnumero 1790) (jäljempänä liiallisista maksuviivästyksistä annettu laki).

9. Liiallisista maksuviivästyksistä annetun lain 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kaupallisissa toimissa – lukuun ottamatta toimia, joissa velallinen on julkisyhteisö – velkojalla on oikeus ilman maksukehotusta saada kaupallisten toimien viivästymiseen liittyvät lakisääteiset korot, elleivät osapuolet ole sopineet korkeammasta korosta, rahasuorituksen eräpäivän ja maksupäivän väliseltä ajalta, jos seuraavat edellytykset täyttyvät samanaikaisesti:

1) velkoja on täyttänyt velvoitteensa;

2) velkoja ei ole saanut maksua sopimuksen mukaisessa määräajassa.

– –”

10. Liiallisista maksuviivästyksistä annetun lain 10 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Velkojalla on siitä päivästä alkaen, jona hän saa oikeuden 7 §:n 1 momentissa – – tarkoitettuun korkoon, oikeus saada velalliselta ilman maksukehotusta korvauksena perintäkuluista summa, jonka määrä on:

1) 40 euroa, jos rahasuorituksen määrä on enintään 5 000 Puolan zlotya [(PLN), (n. 1 190 euroa)];

2) 70 euroa, jos rahasuorituksen määrä on yli 5 000 Puolan zlotya mutta enintään 50 000 Puolan zlotya [(PLN) (n. 11 890 euroa)];

_ _”

Pääasia, ennakkoratkaisukysymys ja menettely unionin tuomioistuimessa

11. Yhtiöllä E. (jäljempänä kantaja) on yhtiöltä C. (jäljempänä vastaaja) kymmenen palkkiosaatavaa, jotka koostuvat kuljetuspalveluihin liittyvistä laskuista, joissa määrätty maksuaika oli päättynyt helmi- ja syyskuun välisenä aikana vuonna 2022.

12. Koska vastaaja ei ollut maksanut velkojaan sille asetetussa määräajassa, kantaja nosti saatavan maksamista koskevan kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawiessa (Varsovan kaupungin piirioikeus).

13. Kantaja vaati yhtäältä 26 715,60 PLN:n suuruisen määrän (n. 5 676,56 euroa)[3] suorittamista palkkiosaatavien summana, korotettuna liiallisista maksuviivästyksistä annetun lain 7 §:n nojalla koroilla laskettuina kullekin maksamattomalle palkkiolle tämän lain 4 §:n 3 momentin b kohdan mukaisen korkokannan mukaan, ja toisaalta 1 997,29 PLN:n suuruista summaa (n. 424,39 euroa) korvauksena perintäkuluista tämän lain 10 §:n mukaisesti kunkin palkkiosaatavan maksun viivästymisen perusteella.

14. Vastaaja vaati kanteen hylkäämistä. Se maksoi kantajalle 1 697,40 PLN (n. 360,67 euroa) ja esitti 2.9.2022 päivätyllä asiakirjalla siviilikoodeksin 498 ja 499 §:ssä tarkoitetun kuittausilmoituksen, jonka määrä oli 25 018,20 PLN (n. 5 315,90 euroa). Maksettuaan siten yhteensä 26 715,60 PLN se katsoi velkansa tulleen maksetuksi.

15. Vastaajan esittämä kuittausilmoitus perustui vahingonkorvaussaatavaan, joka sillä oli kantajalta sillä perusteella, että tavaroita oli vahingoittunut viimeksi mainitun suorittaman kuljetuksen aikana, mutta tämä saatava ei ollut saatavan maksamista koskevan kanteen kohteena. Vastaaja vetoaa tämän vahingonkorvaussaatavan osalta siihen, että maksuaika, jonka se oli vahvistanut 15.2.2022 päivätyssä maksuvaatimuksessaan, päättyi 7.3.2022.

16. Vastaajan mukaan tästä seuraa, että vaikka kuittausilmoitus kattoi ainoastaan kummankin yhtiön päävelan määrät, kantaja menetti tämän ilmoituksen taannehtivan vaikutuksen perusteella, sellaisena kuin siitä säädetään siviilikoodeksin 499 §:ssä, oikeuden vaatia viivästyskorkoa ja korvauksia, jotka olivat kertyneet 7.3.2022 jälkeen. Pääasian oikeudenkäynnissä tämä koskee viivästyskorkoja ja perintäkuluja, jotka ovat syntyneet viivästyksistä yhdeksässä kymmenestä kanteessa vaaditusta palkkiota koskevasta maksusaatavasta.

17. Kantaja ei kyseenalaista vastuutaan vahingosta, johon vastaaja vetoaa. Se on kuitenkin kiistänyt tämän kuittausilmoituksen tehokkuuden ja tämän vahingon määrän.

[3] 2.9.2022 voimassa olleen vaihtokurssin mukaan.

18. Koska Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (on epävarma siitä, miten kuittauksen taannehtiva vaikutus vaikuttaa viivästyskorkoja ja perintäkulujen korvaamista koskeviin oikeuksiin, jotka perustuvat direktiivin 2011/7 täytäntöönpanosta annettuun liiallisista maksuviivästyksistä annettuun lakiin, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 2011/7] 3 artiklan 1 kohtaa ja 3 kohdan a alakohtaa sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan velkojalle ei ole maksettava lakisääteistä viivästyskorkoa ja korvausta perintäkuluista, jos velallinen on sopimuksessa määritellyn maksuajan päätyttyä täyttänyt velkojan saatavan kuittauksella, jolla on lain nojalla taannehtiva vaikutus siitä hetkestä lähtien, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi?”

19. Kirjallisia huomautuksia ovat unionin tuomioistuimelle esittäneet vastaaja, Puolan, Belgian, Saksan ja Alankomaiden hallitukset sekä Euroopan komissio. Puolan, Saksan ja Alankomaiden hallitusten sekä komission suulliset lausumat kuultiin 14.5.2025 pidetyssä istunnossa.

Asian tarkastelu

20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksellään unionin tuomioistuimelta lähinnä, onko direktiivin 2011/7 3 artiklan 1 kohtaa ja 3 kohdan alakohtaa sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan velkojalle ei ole maksettava lakisääteistä viivästyskorkoa ja korvausta perintäkuluista, jos velallinen on täyttänyt velkojan saatavan esittämällä sopimuksessa määritellyn maksuajan päätyttyä kuittausilmoituksen, jolla on taannehtiva vaikutus siitä hetkestä lähtien, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi.

21. Tähän kysymykseen vastaamiseksi on mielestäni tarpeen esittää aluksi muutamia lyhyitä alustavia huomautuksia saatavien kuittaamisesta ennen kuin tutkin riidanalaisen kansallisen säännöstön yhteensopivuuden direktiivin 2011/7 kanssa.

Alustavia huomautuksia

22. Kuittaus on määritelty keinoksi, jolla kaksi erillistä velvoitetta raukeaa pienemmän velvoitteen määrään asti, kun kaksi henkilöä on samanaikaisesti toistensa velkojia ja velallisia, ja sen juuret ovat Rooman oikeudessa.[4] Sillä on kaksi tehtävää. Yhtäältä sen avulla nopeutetaan ja yksinkertaistetaan tasapainon palauttamista liikesuhteessa välttämällä maksun suorittaminen kahteen kertaan vastakkaisiin suuntiin. Toisaalta se toimii takeena, koska jos yksi sopimuspuolista maksaisi odottamatta toisen sopimuspuolen maksua, se altistuisi viimeksi mainitun maksukyvyttömyyden riskille ja kilpailulle maksukyvyttömän sopimuspuolen muiden velkojien kanssa.

23. Kuittaus voi olla lakisääteinen, sopimusperusteinen tai tuomioistuimen määräykseen perustuva.

[4] Justinianuksen koodeksi: ”Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda” [”Haluamme, että kuittaus suoritetaan suoraan lain nojalla kaikkien kanteiden perusteella, ilman että erotettaisiin toisistaan velvoiteoikeudelliset kanteet ja esineoikeudelliset kanteet” (vapaa käännös)]. Ks. Iust C. 4,31,14, Iohanni, a. 531. Ks. kuittauksen alkuperästä esim. De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Paris, 1945.

24. Lakisääteiseen kuittaukseen sisältyvä mekanismi merkitsee vastavuoroisten saatavien lakkaamista pienemmän saatavan määrään asti sellaisena päivänä, jona ne ovat samaan aikaan olemassa, jos tietyt edellytykset täyttyvät. Edellytyksinä ovat vastavuoroisuus, samanlaisuus, varmuus, likvidiys ja saatavien erääntyminen.

25. Jäsenvaltioiden oikeudessa säädetään yleisesti, että vastavuoroiset saatavat raukeavat joko automaattisesti suoraan lain nojalla tai sellaisen yksipuolisen ilmoituksen perusteella, jolla annetaan kuittaukselle taannehtiva vaikutus,[5] kuten nyt käsiteltävän kaltaisessa asiassa.

26. Ensimmäinen vaihtoehto on omaksuttu esimerkiksi Belgian,[6] Espanjan[7] ja Luxemburgin[8] oikeuksissa, joissa vahvistetaan kuittaus suoraan lain nojalla, jopa sopimuspuolten tietämättä.

27. Myös toinen vaihtoehto on laajasti edustettuna kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Tarkastelun kohteena tässä tapauksessa olevan Puolan oikeuden lisäksi voidaan mainita muitakin esimerkkejä. Saksan oikeudessa säädetään kuittauksesta ilmoituksella, jolla on riippumatta ilmoitusajankohdasta taannehtiva vaikutus siihen päivämäärään saakka, jona pääsaatava ja vastasaatava olivat ensi kertaa voimassa samaan aikaan.[9] Ranskan oikeudessa säädetään, että kuittaus suoritetaan päivänä, jona sen edellytykset täyttyivät, sillä edellytyksellä, että kuittaukseen vedotaan.[10] Alankomaiden oikeudessa vahvistetaan kuittaus ilmoituksella, jolla on taannehtiva vaikutus siihen ajankohtaan saakka, jolloin oikeus kuittaukseen syntyy.[11]

Ennakkoratkaisukysymys

28. Esitän jäljempänä ensin tiettyjä olennaisia seikkoja direktiivistä 2011/7, minkä jälkeen tarkastelen aluksi sitä, kuuluuko kansallinen säännöstö, jossa säädetään kuittauksesta taannehtivin vaikutuksin, tämän direktiivin soveltamisalaan. Tämän jälkeen tutkin, onko tällainen kansallinen säännöstö kyseisen direktiivin tavoitteiden ja tehokkaan vaikutuksen mukainen.

29. Muistutettakoon heti aluksi, että direktiivin 2011/7 tavoitteena on sen 1 §:n 1 momentin mukaisesti kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja edistää näin yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä.[12]

5 Ks. Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, s. 32–43.

6 Ks. Belgian siviilikoodeksin (Code civil) 5.255 §:n 1 momentti: ”La compensation légale s’opère de plein droit, même à l’insu des débiteurs” [“Lakisääteinen kuittaus suoritetaan suoraan lain nojalla, jopa velallisten tietämättä”]. Ks. lakisääteisestä kuittauksesta Belgian oikeudessa Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, vol. 3, Bruylant, Bruxelles, 2013, s. 2235–2271.

7 Espanjan siviilikoodeksin (Código Civil) 1202 §: ”El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores” [”Kuittauksen seurauksena molemmat velat lakkaavat pienemmän velan määrään asti, vaikka velkojat ja velalliset eivät tietäisi siitä”].

8 Luxemburgin siviilikoodeksin (Code civil) 1290 §:n sanamuoto on seuraava: ”La compensation s’opère de plein droit par la seule force de la loi, même à l’insu des débiteurs; les deux dettes s’éteignent réciproquement, à l’instant où elles se trouvent exister à la fois, jusqu’à concurrence de leurs quotités respectives” [”Kuittaus suoritetaan suoraan ja pelkästään lain nojalla, myös velallisten tietämättä; molemmat velat lakkaavat vastavuoroisesti sillä hetkellä, jolloin ne ovat yhtaikaisesti voimassa, niiden määrään saakka”] .

9 Ks. Saksan siviililain (Burgerliches Gesetzbuch) 388 ja 389 §.

10 Ks. Ranskan siviilikoodeksin (code civil) 1347 §. Ks. lakisääteisestä kuittauksesta Ranskan oikeudessa Flour, J. ym., *Droit civil. Les obligations. Le rapport d’obligation*: Dalloz, Paris, 2024, (11. painos), s. 301–314.

11 Ks Alankomaiden siviililain (Burgerlijk Wetboek) 6:127 §:n 1 momentti ja 6:129 §:n 1 momentti.

12 Maksuviivästyksestä säädettiin ensi kertaa direktiivillä 2000/35. Direktiivillä 2011/7, jonka tulkintaa pyydetään tässä tapauksessa, laaditaan sen johdanto-osan 1 perustelukappaleen mukaan viimeksi mainittu direktiivi vain uudelleen. Koska tällä uudelleenlaadinnalla ei ole muutettu riidanalaisia säännöksiä merkittävällä tavalla, tulkinta, jonka unionin tuomioistuin on esittänyt direktiivin 2000/35 vastaavista säännöksistä, on edelleen merkityksellinen direktiivin 2011/7 soveltamisen yhteydessä.

30. Kuten tämän direktiivin johdanto-osasta ilmenee, yhtäältä maksuviivästys on sopimusrikkomus, joka on tehty velallisen kannalta taloudellisesti houkuttelevaksi useimmissa jäsenvaltioissa alhaisen tai puuttuvan viivästyskoron ja/tai hitaan perintämenettelyn vuoksi.[13] Toisaalta tällaiset maksuviivästykset vaikuttavat negatiivisesti yritysten maksuvalmiuteen ja vaikeuttavat niiden taloushallintoa sekä vaikuttavat yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen, koska velkojien on maksuviivästysten takia hankittava ulkoista rahoitusta.[14]

31. Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että kyseisellä direktiivillä pyritään pääasiallisesti suojaamaan velkojia maksuviivästyksiltä ja ehkäisemään maksuviivästyksiä.[15]

32. Direktiivin 2011/7 3 ja 6 artiklassa tämä kaksiosainen tavoite ilmenee siten, että niissä vahvistetaan velkojan oikeudet vaatia viivästyskorkoa ja korvausta saatavansa perintäkuluista.

33. Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja 3 kohdan a alakohdan mukaan velkojalla on oikeus viivästyskorkoon ilman, että maksumuistutus on tarpeen, sopimuksessa määrättyä maksupäivää tai siinä määrätyn maksuajan päättymistä seuraavasta päivästä lukien, kun velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa mutta ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä.

34. Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että viivästyskoron tullessa maksettavaksi direktiivin mukaisesti velkojalla on oikeus saada velalliselta vähintään kiinteä 40 euron summa. Kyseisen artiklan 2 kohdassa säädetään, että tämä kiinteä summa on maksettava, ilman että maksumuistutus on tarpeen, korvauksena velkojan omista perintäkuluista.

35. Velkojan oikeus saada tämä korko ja korvaus perustuu ”maksuviivästyksen” käsitteeseen. Sillä määritellään direktiivin 2011/7 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettavan maksua, jota ei suoriteta sopimukseen tai lakiin perustuvan maksuajan kuluessa, kun velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa mutta ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä.

36. Vaikka tällä direktiivillä säännellään oikeuksia viivästyskorkoon ja perintäkuluihin ja nämä oikeudet riippuvat päävelan olemassaolosta, asiayhteyden tarkastelusta ja teleologisesta tulkinnasta ilmenee kuitenkin, että siinä ei vahvisteta oikeudellista järjestelyä, joka liittyisi pääsaatavaan, eikä se siten koske saatavien kuittausta.

37. Asiayhteydestä on todettava, että direktiivin 2011/7 2 artiklan 8 alakohdassa säädetään ”erääntyneen määrän” käsitteestä ainoastaan, että sillä tarkoitetaan pääomaa, joka olisi pitänyt maksaa sopimukseen tai lakiin perustuvan maksuajan kuluessa ja johon sisältyvät sovellettavat verot, tullit tai maksut.[16]

[13] Ks. direktiivin 2011/7 johdanto-osan 12 perustelukappale.

[14] Ks. direktiivin 2011/7 johdanto-osan 3 perustelukappale.

[15] Ks. tuomio 1.12.2022, X (Lääkinnällisten tuotteiden toimittaminen) (C-419/21, EU:C:2022:948, 26 kohta).

[16] Tämän säännöksen sanamuoto on tarkemmin sanoen seuraava: ”*pääomaa*, joka olisi pitänyt maksaa sopimukseen tai lakiin perustuvan maksuajan kuluessa ja johon sisältyvät laskussa tai vastaavassa maksuvaatimuksessa eritellyt sovellettavat verot, tullit tai maksut” (kursivointi tässä).

38. Teleologisesta näkökulmasta on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 2011/7 ei yhdenmukaisteta kattavasti kaikkia kaupallisiin toimiin liittyviä maksuviivästyksiä koskevia sääntöjä. Kyseisessä direktiivissä säädetään vain tietyistä kyseistä alaa koskevista säännöistä, joihin kuuluvat viivästyskorkoja ja korvausta perintäkuluista koskevat säännöt.[17]

39. Direktiivissä 2011/7 vahvistetaan toisin sanoen vain *aivan erityiset* säännöt, jotka on otettava osaksi kansallista siviili- ja kauppaoikeutta. Unionin lainsäätäjän tarkoituksena ei ollut vahvistaa velvoitteita ja sopimuksia koskevaa yleistä oikeudellista kehystä, kun se antoi ensin direktiivin 2000/35 ja myöhemmin direktiivin 2011/7.[18] Kun otetaan jäsenvaltioilla näillä aloilla olevien näkemysten erilaisuus huomioon, lainsäätäjän tällaisen aikomuksen olisi pitänyt ilmetä täydellisen selvästi kyseisen direktiivin säännösten sanamuodosta, sen tavoitteista tai esitöistä. Tilanne ei selvästikään ole sellainen.

40. Tästä seuraa, että direktiivillä 2011/7 ei missään tapauksessa pyritä vahvistamaan sääntöjä, jotka koskisivat saatavan syntymiseen, erääntymiseen ja lakkaamiseen liittyviä edellytyksiä.

41. Koska kuittausmekanismi vastaa saatavan lakkaamista, kansallinen säännös, jossa säädetään kuittauksesta taannehtivin vaikutuksin, kuten Puolan siviilikoodeksin 499 §:ssä, jää siten kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

42. Tämän perusteella Saksan hallituksen huomautuksiin sisältyvä väite, jonka mukaan taannehtivaa kuittausta koskeva säännöstö kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin, vaikuttaa väistämättä virheelliseltä. Tällainen autonomia on näet mahdollinen vain silloin, jos kyseessä oleva kansallinen säännöstö kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan, mikä ei toteudu tässä tapauksessa.[19] Oikeudellinen tarkastelu, jolla pyritään selvittämään, sopiiko riidanalainen kansallinen oikeussääntö yhteen vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden kanssa, ei siis ole perusteltavissa tässä tapauksessa.

43. Viimeksi mainittua näkemystä tukee mielestäni unionin tuomioistuimen asiassa Nemec antama tuomio.[20] Unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin kyseisessä asiassa muun muassa sitä, oliko direktiivi 2000/35 esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädettiin, että viivästyskoron kertyminen lakkaa, kun erääntyneen ja maksamattoman koron määrä on yhtä suuri kuin pääoma (ne ultra alterum tantum -sääntö). Unionin tuomioistuin olisi voinut vastauksessaan katsoa julkisasiamiehen tavoin, että tämä säännöstö koski näiden korkojen *vähimmäis*tasoa, joten jäsenvaltioilla säilyi mahdollisuus asettaa niiden kertymiselle yläraja.[21] Unionin tuomioistuin sitä vastoin totesi, että direktiivissä 2000/35 ei annettu viivästyskoron kertymisajanjaksoa tai sen enimmäismäärää koskevia sääntöjä,[22] ja tutki tämän jälkeen, oliko riidanalainen kansallinensäännöstö omiaan sivuuttamaan tämän direktiivin tavoitteet tai poistamaan siltä tehokkaan vaikutuksen.

17 Ks. esim. tuomio 20.10.2022, A (Viivästyskoron perimättä jättäminen maksuviivästystapauksessa) (C-406/21, EU:C:2022:816, 52 ja 53 kohta).

18 Tässä yhteydessä on esitetty epäilyjä siitä, onko ollut oikein valita SEUT 114 artikla näiden kahden direktiivin oikeusperustaksi. Ks. Editorial Comments, "*Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers*", *Common Market Law Review*, vol. 48, nro 3, 2011, s. 655–657.

19 Tästä seuraa johdonmukaisesti, että istunnossa käsitelty kysymys, joka koskee Puolan siviilikoodeksin 499 §:n aineellista tai prosessuaalista luonnetta, ei ole merkityksellinen tässä tapauksessa.

20 Tuomio 15.12.2016, Nemec (C-256/15, EU:C:2016:954; jäljempänä tuomio Nemec).

21 Ks. julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, 56–71 kohta).

22 Tuomio Nemec (48 kohta).

44. Viimeksi mainittu tutkimus vastaa mielestäni myös sitä, mikä unionin tuomioistuimen on tehtävä tässä tapauksessa tulevassa tuomiossaan.

45. Vaikka jäsenvaltiot voivat vapaasti antaa säännöksen, jossa vahvistetaan kuittaus taannehtivin vaikutuksin, tämä ei näet voi kuitenkaan johtaa siihen, että sivuutetaan direktiivillä 2011/7 asetetut päämäärät tai poistetaan sen tehokas vaikutus. [23]

46. Siltä osin kuin kyseessä ovat tavoitteet välttää negatiiviset vaikutukset velkojan maksuvalmiuteen ja ehkäistä maksuviivästyksiä kaupallisissa toimissa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää olevan sitä mieltä, että taannehtiva kuittaus ei sovi yhteen direktiivin 2011/7 kanssa, koska kyseisellä direktiivillä velvoitetaan antamaan velkojalle oikeudet vaatia viivästyskorkoa ja perintäkuluja, jos sen saatava on maksettu vasta sen jälkeen kun sopimuksen mukainen määräaika on päättynyt.

47. Kuittauksen taannehtivasta vaikutuksesta tosin seuraa, että velkojalla, jota vastaan esitetään sopimuksen mukaisen määräajan päättymisen jälkeen kuittausilmoitus, jonka vaikutus takautuu päivämäärään, jona kuittaus tuli mahdolliseksi, ei ole oikeutta tähän korkoon eikä korvaukseen ajanjaksolta, joka ulottuu viimeksi mainitusta päivämäärästä päivämäärään, jona kuittausilmoitus esitettiin.

48. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen perustelut perustuvat kuitenkin virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan saatava on maksettu kuittausilmoituksen esittämishetkellä. Riidanalaisessa kansallisessa oikeussäännössä sitä vastoin säädetään, että saatava lakkaa tätä edeltävänä ajankohtana, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi. Koska tällaista lakkaamista koskeva sääntely kuuluu kansallisen lainsäätäjän toimivaltaan, tämä viimeksi mainittu ajankohta on se, jota on sovellettava.

49. Kuittauksen taannehtivaan vaikutukseen erottamattomasti liittyvät seuraukset eivät siis ole vastoin direktiivin 2011/7 tavoitetta ehkäistä maksuviivästyksiä siitä yksinkertaisesta syystä, että kun kuittaus tulee mahdolliseksi, saatava lakkaa. Näin ollen maksuja ei ole enää erääntyneinä [24] eikä viivästyskorkoa enää tarvita. Lisäksi kuitattu määrä heikentää velkojan maksuvalmiutta siitä ajankohdasta, jona kuittaus tulee mahdolliseksi, joten maksuviivästyksiä, joilla olisi negatiivisia vaikutuksia tähän maksuvalmiuteen, ei voi syntyä myöhemmin.

50. Lisättäköön, että nämä tavoitteet sivuutettaisiin, jos mahdollisia viivästyskorkoja ja perintäkuluja, joita aiheutuu maksun eräpäivän ja päivämäärän, jona kuittaus on tullut mahdolliseksi, välillä, ei tarvitsisi maksaa velkojalle. Ei voida kuitenkaan väittää, että tilanne olisi tällainen tässä tapauksessa, sillä muutoin vääristettäisiin taannehtivalle kuittaukselle ominaista mekanismia.

51. Näissä olosuhteissa katson, että kansallisella säännöstöllä, jossa vahvistetaan kuittaus taannehtivin vaikutuksin, ei sivuuteta direktiivin 2011/7 tavoitteita eikä viedä siltä sen tehokasta vaikutusta.

[23] Tuomio Nemec (49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[24] On tärkeää huomata, että velkojalla, joka on esittänyt kuittausilmoituksen, ei ole myöskään oikeutta vaatia viivästyskorkoa määrältä, joka on kuittauksen kohteena, ajanjaksolta päivämäärästä, jona se tuli mahdolliseksi, tämän ilmoituksen esittämispäivämäärään saakka. Näin ollen ei ole kovin merkityksellistä, että ensin mainittu saatava, joka perustuu kaupalliseen toimeen, olisi voinut kerryttää suurempia korkoja kuin ne, jotka olisi suoritettava vastaajalle vahingonkorvaussaatavan perusteella.

52. Komissio väittää kuitenkin kirjallisissa huomautuksissaan, että tulkinta, jonka mukaan velkojalla ei olisi tähän tapaukseen liittyvien kaltaisissa olosuhteissa oikeutta saada korvausta perintäkuluista, joita sille on aiheutunut, on direktiivin 2011/7 tavoitteiden vastainen.[25] Se perustaa väitteensä tuomioon Česká pojišťovna[26] ja tuomioon BFF Finance Iberia.[27]

53. Unionin tuomioistuinta pyydettiin antamaan asiassa, jossa annettiin ensin mainittu näistä tuomioista, ratkaisu siitä, onko direktiivin 2011/7 6 artiklaa tulkittava siten, että siinä annetaan velkojalle, joka vaatii korvausta kuluista, joita on aiheutunut velallisille tämän maksuviivästyksen vuoksi lähetetyistä muistutuksista, oikeus saada tällä perusteella kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetyn kiinteän vähimmäissumman lisäksi kohtuullinen korvaus kyseisen artiklan 3 kohdan nojalla. Jälkimmäisen tuomion taustalla olevassa asiassa unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin sitä, onko tätä samaa artiklaa tulkittava siten, että kiinteä vähimmäissumma, joka on suoritettava velkojalle korvauksena perintäkuluista, joita on aiheutunut velallisen maksuviivästyksen vuoksi, on suoritettava jokaisesta kaupallisesta toimesta, jota ei ole maksettu määräajassa.

54. Unionin tuomioistuin perusteli molemmissa tapauksissa myöntävää vastaustaan toteamuksella, jonka mukaan direktiivillä 2011/7 ei pyritä ainoastaan ehkäisemään maksuviivästyksiä estämällä se, että ne olisivat velallisen kannalta taloudellisesti houkuttelevia siksi, että velalliselta laskutetaan tällaisessa tilanteessa alhainen korko tai ei korkoa lainkaan, vaan sillä pyritään myös tehokkaasti suojelemaan velkojaa maksuviivästyksiltä varmistamalla se, että velkoja saa *mahdollisimman kattavan* korvauksen hänelle aiheutuneista perintäkuluista.[28]

55. Toisin kuin komissio katsoo, unionin tuomioistuimen perustelut eivät ole mielestäni sovellettavissa tähän tapaukseen, koska kyseisissä asioissa oikeus saada korjaus perintäkuluista oli kiistaton ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epävarmuus koski yksinomaan korvauksen suuruuden määrittämistä.

56. Edellä esitetyn perusteella katson, että direktiivin 2011/7 3 artiklan 1 kohtaa ja 3 kohdan a alakohtaa sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan velkojalle ei ole maksettava lakisääteistä viivästyskorkoa ja korvausta perintäkuluista, jos velallinen on täyttänyt velkojan saatavan esittämällä sopimuksessa määritellyn maksuajan päätyttyä kuittausilmoituksen, jolla on taannehtiva vaikutus siitä hetkestä lähtien, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi.

[25] Pitää paikkansa, kuten komissio esittää kirjallisissa huomautuksissaan, että jos velkoja ei saa maksua määräajassa, se voisi toteuttaa konkreettisia toimenpiteitä periäkseen saatavansa tietämättä, onko myöhemmin tulossa kuittaus, ja sille saattaisi siten koitua tiettyjä kuluja, jotka se tuskin kykenisi perimään, jos Puolan siviilikoodeksin 499 §:n mukaisen kuittauksen taannehtivan vaikutuksen katsottaisiin sopivan yhteen direktiivin 2011/7 kanssa. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että näissä tapauksissa sovellettaisiin latinankielistä sanontaa ”ignorantia legis non excusat”.

[26] Tuomio 13.9.2018 (C-287/17, EU:C:2018:707; jäljempänä tuomio Česká pojišťovna).

[27] Tuomio 20.10.2022 (C-585/20, EU:C:2022:806; jäljempänä tuomio BFF Finance Iberia).

[28] Tuomio Česká pojišťovna (25 ja 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio BFF Finance Iberia (36 kohta). Tämä toteamus on unionin tuomioistuimen mukaan perusteltavissa direktiivin 2011/7 johdanto-osan 19 perustelukappaleella, jonka mukaan ”perintäkulujen olisi sisällettävä myös hallinnolliset kulut ja korvaus maksuviivästyksistä aiheutuneista yrityksen sisäisistä kuluista – – kiinteällä korvaussummalla olisi pyrittävä rajoittamaan perintään liittyviä hallinnollisia ja sisäisiä kuluja”.

Ratkaisuehdotus

57. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawien (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola) esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU 3 artiklan 1 kohtaa ja 3 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan velkojalle ei ole maksettava lakisääteistä viivästyskorkoa ja korvausta perintäkuluista, jos velallinen on täyttänyt velkojan saatavan esittämällä sopimuksessa määritellyn maksuajan päätyttyä kuittausilmoituksen, jolla on taannehtiva vaikutus siitä hetkestä lähtien, jolloin kuittaus tuli mahdolliseksi.